

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : บทบาทผู้นำทางการเมืองของพลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช:
ศึกษากรณีการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ.
2518-2519

ชื่อผู้เขียน : นายบัณฑิต บุญสนอง

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์

ปีการศึกษา : 2542

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

1. ศาสตราจารย์ ดร. จิร โขก วีระชัย ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิมล พุพิพิศ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยชิ้นนี้คือทำการวิเคราะห์บทบาททางการเมืองของพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ. 2518-2519 โดยใช้ทฤษฎีความเป็นผู้นำ (Leadership Theory) เป็นหลักการในการทำการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้ตั้งไว้

ผลการวิจัยปรากฏออกมาว่า ในช่วงเวลาของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้แสดงภาวะความเป็นผู้นำที่ได้รับมาจากทั้งกรรมพันธุ์และสภาพแวดล้อมทั้งในสังคมครอบครัวและหน้าที่การงาน ตลอดจนการศึกษาในทุกระดับ และสามารถใชภาวะความเป็นผู้นำนั้นเสริมสร้างบทบาทผู้นำทางการเมืองให้โดดเด่นจนเป็นที่ประจักษ์อย่างน้อยที่สุดสามประการ คือ

บทบาทที่หนึ่ง เป็นบทบาทของการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารคณะรัฐบาลซึ่งสถานการณ์การเมืองในขณะนั้นมีความสับสนวุ่นวาย จนทำให้การดำเนินงานบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปด้วยความล่าช้าพอสมควร แต่โดยอาศัยความเป็นผู้นำที่ พลตรี

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชมีอยู่ พร้อมทั้งความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำที่ทันเหตุการณ์ ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลซึ่งผู้นำมีฐานเสียงในพรรคของตนเองเพียง 18 เสียงให้มีความมั่นคงจนสามารถบริหารราชการแผ่นดินได้ถึง 1 ปี 1 เดือน กับอีก 4 วัน ท่ามกลางการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกทั้งในพรรคอื่นที่ร่วมรัฐบาลและสมาชิกพรรคของตนเองโดยไม่ได้นำถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นมานั้นก็โดยอาศัยความรู้ความสามารถที่มีอยู่รวมทั้งความเป็นเลิศทางด้านวาทีศิลป์ในการประนีประนอมและประสานผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายเพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและประชาชน

บทบาทที่สอง เป็นบทบาทของการใช้ภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหภายในประเทศที่เกิดขึ้นจากการตื่นตัวทางการเมือง รวมทั้งปัญหาความล้มเหลวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนส่วนมาก ไม่ว่าจะอยู่ในชนบทหรือในเมือง ล้วนประสบกับความลำบาก แต่อาศัยความคิดริเริ่ม การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเองด้วยเหตุผลของพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ได้รับแก้ไขให้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าปัญหาเศรษฐกิจซึ่งแก้ไขได้ด้วยนโยบายเงินผัน หรือปัญหาสังคม ซึ่งก็ได้รับการแก้ไขด้วยการวางนโยบาย พร้อมทั้งดำเนินการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับประชาชนอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ หรือแม้แต่ปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่กำลังจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองตามหลักการของทฤษฎี Domino ก็ได้รับการแก้ไขให้คลี่คลายลงได้ด้วยกลไกที่เฉียบแหลมทางด้านนโยบายต่างประเทศเชิงการทูตที่นุ่มนวลแต่หนักแน่นยิ่ง

บทบาทที่สาม เป็นบทบาทของการใช้ภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหาและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่เป็นมหาอำนาจไม่ว่าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือสหรัฐอเมริกา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและความคิดริเริ่มอันชาญฉลาดตลอดจนการเป็นผู้มีวาทีศิลป์ที่เป็นเลิศก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ไม่ว่าประเทศต่างๆ เหล่านั้นจะมีระบอบการปกครองที่แตกต่างกันหรือเหมือนกันก็ตาม โดยใช้วิธีการทางการทูตนำการเมือง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็คือการมีความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าในประเทศไทยในทุกๆ ด้าน